

УДК778.07:027.7

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-6-5>

Валентина КОРОТЯ-КОВАЛЬСЬКА

народна артистка України, відмінник освіти України,
професор кафедри «Мистецтво співу», Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради
«Академія мистецтв імені Павла Чубинського», вул. І. Мазепи, 15, м. Київ, Україна, 01015

ORCID: 0009-0004-6825-9075

Руслана ЛОЦМАН

кандидат педагогічних наук, заслужена артистка України,
доцент кафедри вокального виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського, Український
державний університет імені Михайла Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна, 01601

ORCID: 0000-0002-8500-1402

Бібліографічний опис статті: Коротя-Ковальська, В., Лоцман, Р. (2023). Новаторська творчість Анатолія Авдієвського в українському хоровому мистецтві та музичній педагогіці: до 90-річчя від дня народження маестро. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 30–37, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-6-5>

**НОВАТОРСЬКА ТВОРЧІСТЬ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
В УКРАЇНСЬКОМУ ХОРОВОМУ МИСТЕЦТВІ ТА МУЗИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ:
ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАЕСТРО**

Стаття присвячена шануванню пам'яті Анатолія Авдієвського, видатного діяча українського хорового мистецтва й музичної педагогіки. Проблема новаторської творчості митця розглядається з позицій його диригентсько-хормейстерської, наукової, викладацької та просвітницької діяльності. Мета роботи – узагальнити диригентський та педагогічний досвід Анатолія Авдієвського як митця-новатора, талановитого музиканта і вчителя. Методологія дослідження опирається на огляд наукової літератури, присвяченої українському хоровому мистецтву, ретроспективний аналіз творчості видатного диригента-педагога, практичний досвід виконавсько-педагогічної співпраці з Анатолієм Авдієвським авторів даної статті. Наукова новизна дослідження полягає в осмисленні новаторської творчості Анатолія Авдієвського через призму його хормейстерської та науково-педагогічної діяльності. Зокрема, мова йде про утвердження таких компонентів хорової звучності, як: інтонація-стрій, ансамбль, метро-ритм, дикція-артикуляція та нюансування, інтонаційна чистота; запровадження нових технологій та методик викладання: проведення майстер – класів з хорового диригування, активізації профорієнтаційних заходів в межах факультетів мистецтв різних ЗВО України, залучення студентів до самостійної виконавської діяльності, участі в конкурсах, олімпіадах та мистецьких заходах. Основою концепції наукової школи А. Авдієвського розглядається народна пісня як важливий засіб формування естетичного та етнічного світогляду майбутніх педагогів. Авторські обробки Анатолія Авдієвського народних пісень є еталонним навчальним матеріалом для диригентської практики майбутніх учителів мистецтва. Хормейстерська діяльність Анатолія Авдієвського слала прикладом для багатьох диригентів народних колективів України та педагогів мистецьких дисциплін.

Ключові слова: українське хорове мистецтво, музична педагогіка, новаторська творчість, український спів, хор, диригент.

Valentyna KOROTYA-KOVALSKA

Honored Artist of Ukraine, Professor at the "Art of Singing" Department, Communal Higher Educational Establishment of Kyiv Regional Council "Academy of Arts", 15 Ivana Mazepa Str., Kyiv, Ukraine, 01015

ORCID: 0009-0004-6825-9075

Ruslana LOTSMAN

Honored Artist of Ukraine, Candidate of Pedagogical Sciences, Docent at A.Avdievskiy Faculty of Arts, Dragomanov Ukrainian State University, 9 Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine 01601

ORCID: 0000-0002-8500-1402

To cite this article: Korotya-Kovalska, V., Lotsman, R. (2023). Novatorska tvorchist Anatoliia Avdiievskoho v ukrainskomu khorovomu mystetstvi ta muzychnii pedahohitsi: do 90-richchia vid dnia narodzhennia maestro [Anatoliy Avdiievskiy's innovative creativity in Ukrainian choral art and musical

pedagogy. Dedicated to the 90th anniversary of A. Avdievskyi's birthday]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 30–37, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-6-5>

ANATOLIY AVDIEVSKYI'S INNOVATIVE CREATIVITY IN UKRAINIAN CHORAL ART AND MUSICAL PEDAGOGY. DEDICATED TO THE 90TH ANNIVERSARY OF A. AVDIEVSKYI'S BIRTHDAY

The article is dedicated to honoring the memory of the outstanding Ukrainian musician and teacher Anatoliy Avdievskyi and determining his role in the life of Ukrainian choral art and music pedagogy. The problem of the innovative work of the artist is considered from the standpoint of his conducting and choirmaster, scientific, teaching and educational activities. The purpose of the work is to summarize the conducting and pedagogical experience of Anatoliy Avdievskyi as an innovative artist, talented musician and teacher. The research methodology is based on a review of scientific literature devoted to Ukrainian choral art, a retrospective analysis of the work of an outstanding conductor-pedagogue, practical experience of performance-pedagogical cooperation authors of this article with A. Avdievskyi. The scientific novelty of the research lies in the understanding of the innovative work of Anatoliy Avdievskyi choirmaster and scientific-pedagogical activities. In particular, we are talking about the establishment of such components of choral sonority as: intonation-line, ensemble, meter-rhythm, diction-articulation and nuance, intonation purity; introduction of new technologies and teaching methods: holding master classes in choral conducting, activation of career orientation events within the faculties of arts of various higher education institutions of Ukraine, involvement of students in independent performing activities, participation in competitions, Olympiads and art events. The basis of the concept of A. Avdievskyi's scientific school is the folk song as an important means of shaping the aesthetic and ethnic outlook of future teachers. Anatoliy Avdievskyi's author's arrangements of folk songs are standard educational material for the conducting practice of future art teachers. Anatoliy Avdievskyi's choirmaster activity served as an example for many conductors of folk ensembles of Ukraine and teachers of artistic disciplines.

Key words: *Ukrainian choral art, musical pedagogy, innovative creativity, Ukrainian singing, choir, conductor.*

Актуальність теми дослідження. У 2023 році Україна відзначає 90-річчя з дня народження Героя України Анатолія Авдієвського. З цього приводу відбуваються вечори пам'яті видатного митця, науково-практичні конференції, що спонукають до осмислення новаторської творчості та внеску музиканта-педагога, композитора, хормейстера, залюбленого в українську народну пісню. Саме ця любов від батьківської хати до найбільших сцен України та світу дозволила маестро Авдієвському увійти в історію українського хорового мистецтва та музичної педагогіки. В епоху глобалізаційних змін особливо актуалізується цінність традиційного мистецтва, народного співу та всього українського, що утверджував упродовж всього свого життя Анатолій Тимофійович. Таким ми знали його особисто і збережемо в пам'яті та поміж рядків цієї статті.

Метою дослідження є узагальнення науково-педагогічного та практичного виконавського досвіду Анатолія Авдієвського, бага-

торічного очільника Національного хору імені Григорія Верьовки та проректора інституту мистецтв при Національному педагогічному університеті (УДУ) імені Михайла Драгоманова.

Методологія дослідження опирається на огляд наукової літератури, присвяченої українському хоровому мистецтву, ретроспективний аналіз творчості видатного диригента-педагога, практичний досвід виконавсько-педагогічної співпраці з А. Авдієвським авторів даної статті.

Наукова новизна роботи полягає у розкритті новаторської школи диригентсько-композиторської діяльності Анатолія Авдієвського. Зокрема, мова йде про утвердження таких компонентів хорової звучності, як: інтонація-стрій, ансамбль, метро-ритм, дикція-артикуляцію та нюансування, інтонаційна чистота; запровадження нових технологій та методик викладання: проведення майстер – класів з хорового диригування, активізації профорієнтаційних заходів в межах факультетів мистецтв різних ЗВО України, залучення студентів до самостій-

ної виконавської діяльності, участі в конкурсах, олімпіадах та мистецьких заходах.

Виклад основного матеріалу. Десять літ тому, з нагоди 80-річчя Анатолія Авдієвського у світ вийшла книга з нарисами, статтями, відгуками про творчий і життєвий шлях митця, упорядкована В. Корнійчуком. Презентація видання відбулась в концертному залі Національного хору імені Г.Верьовки паралельно з майстер-класом видатного диригента-ювіляра, якого тоді вітала вся Україна і автори цієї статті, зокрема. Це було достойне визнання таланту та невтомної праці на благо рідної держави, а поява такої важливої книги «Маестро Анатолій Авдієвський» привернула увагу громадськості до цієї непересічної особистості та важливої події в культурному житті України. Через 4 роки Анатолій Тимофійович відійшов в інші світи, тож цьогогоріч 90-річчя з дня народження маестро ми відзначаємо з невимовною гіркотою втрати та хвилюваннями за майбутнє української нації та її пісенної спадщини. Бо, справді, Анатолій Авдієвський був «Гетьманом» української пісні, ведучи її вперед на великі сцени, підносячи її до найвишуканіших форм сценічної інтерпретації, засвідчуючи високу культуру народно-академічної хорової школи.

Творчість Анатолія Авдієвського досі є прикладом для наслідування молодим диригентам та педагогам, про нього продовжують знімати відеофільми та випускати радіопередачі, писати наукові статті та дисертації. Так, в 2016 році була захищена дисертація С. Драгомирецької на тему: «Творчість Анатолія Авдієвського в контексті української хорової культури» (Драгомирецька, 2014). У 2017 році вийшов з друку навчальний посібник «Мистецько-освітні обрії творчості Анатолія Авдієвського», підготовлений колективом факультету мистецтв УДУ імені Михайла Драгоманова. Щороку навесні в Києві відбувається Всеукраїнський фестиваль хорового мистецтва «Пісня над Дніпром» імені Анатолія Авдієвського, в якому беруть участь народні хорові колективи з різних областей України. Академік Національної Академії педагогічних наук України Анатолій Авдієвський з 1980 року пов'язав свою творчість з педагогічною діяльністю на кафедрі теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв НПУ імені М. Драгоманова.

Від 2016 року факультет мистецтв, який довгий час очолював Анатолій Тимофійович, носить його ім'я та продовжує славні традиції хорової школи України. У 2023 році в світ вийшла книга, присвячена творчій діяльності А. Авдієвського на посаді керівника Національного хору імені Г. Верьовки, яку написала хормейстер колективу І. Мельниченко (Мельниченко, 2023).

Автори цієї статті мали особистий досвід співати під руку видатного диригента, який знав тонкощі виконавської пісенної традиції, був вимогливим до звуку та ширості передачі художньо-образного змісту творів. В. Коротя-Ковальська – солістка тріо «Золоті ключі» разом з Н. Матвієнко та М. Миколайчук, була артисткою хору імені Г. Верьовки з 1975 року, ввібравши науку українського хорового співу від маестро Авдієвського під час репетицій та гастролей по всьому світу. Р. Лоцман, маючи за плечима досвід навчання у вокальному класі Н. Матвієнко та в аспірантурі факультету мистецтв при А. Авдієвському, мала унікальну можливість спілкуватися з Анатолієм Тимофійовичем та занотувати щоденник інтерв'ювання. Узагальнення досвіду маестро – диригентсько-хормейстерського та викладацького підводить нас до висновку про найголовнішу особливість його творчості – новаторство.

Анатолій Тимофійович Авдієвський (1933–2016) – багаторічний головний диригент Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки, Герой України, Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, Народний артист України, кавалер орденів князів св. Володимира, Ярослава Мудрого, св. Миколая Чудотворця, професор, академік Національної Академії педагогічних наук України, голова Національної всеукраїнської музичної спілки. Окрім всіх вище перелічених високих відзнак, додамо наступні: композитор, педагог, професор, новатор. Останнє зацікавить нас найбільше з огляду на те, що новаторська творчість А. Авдієвського сприяла тим успіхам, що далі послужили не тільки особистісному зростанню митця, а й вплинули на розквіт українського хорового мистецтва та музичної педагогіки.

Тлумачний словник пояснює термін «новатор» як «той, хто вносить і здійснює нові, прогресивні ідеї, принципи в будь-якій галузі діяльності» (Гринишина, 2010, с. 320). А. Авді-

євський був новатором по своїй природі, оскільки шукав шляхи для розвитку українського співу в контексті світової музичної культури сучасності. У 1966 році, ставши керівником Українського народного хору, А. Авдієвський зумів знайти новий підхід до національної спадщини та звучання народної пісні у виконанні хору, намагаючись, всупереч розпорядженню тодішньої влади, не уподібнюватися ні манерою, ні репертуаром російського хору імені М. П'ятницького. Анатолій Тимофійович сміливо змінював репертуар хору через власні обробки, вводив хорові твори М. Леонтовича, К. Стеценка, Б. Лятошинського, народні колядки, щедрівки. Розширенню виконавських можливостей хору сприяло введення до складу жіночої групи академічного сопрано. Доказом досконалості та правильності цього рішення диригента-новатора є запис обробок М. Леонтовича, виданий фірмою «Мелодія». Таким чином, репертуар хору включав фольклорні зразки (весільні, веснянки, купальські, козацькі, колядки, щедрівки), пісні сучасних композиторів та класичні обробки а капела, релігійну музику та унікальну фольк-оперу Євгена Станковича «Цвіт папороті», яку тодішня влада закрила після допрем'єрного показу в 1988 році.

Про високу якість хорового звучання під керівництвом А. Авдієвського зазначає Г. Савчук, називаючи це магією «бездоганно настроєного інструменту», підкреслюючи, що «елемент академічності по різному виявляється у своєрідному співі на Закарпатті, Львівщині, Гуцульщині, Буковині (чим ми і багаті), де манера звуковедення значно відрізняється від класичної європейської» (Савчук, 2010). Свою реформаторську діяльність в українському хоровому мистецтві сам диригент пояснював тим, що у різних регіонах нашої країни співають народні пісні (колискові, ліричні, патріотичні, жартівливі) з певними оригінальними особливостями та кожна композиція має своє темброве забарвлення. Чистоту інтонації вважав за морально-етичну сторону, як основу хорового співу, поєднання емоційного та інтелектуального. Велику увагу приділяв розспівкам, бо саме вони дають основу чистого інтонування. «Коли іде затримка дихання, процес звукоутворення можна правильно спрямувати, він знаходиться в певному середовищі головного резонатора. Співати треба на опорі, це головне, це – ключ до правильного

звучання голосу. Голос – носій людських емоцій, інтелекту» – наголошував маестро під час репетицій хору.

Народна артистка України Н. Матвієнко в своїй книзі «Ой виорю нивку широкою» (2006 р.) подає занотовані фрагменти з репетицій хору імені Г. Верьовки, згадуючи про А. Авдієвського так: «Жоден у світі чоловік не має такого колосального терпіння щодо пояснення пісні, її мелодики, розшифровки внутрішнього емоційного заряду пісні... Наскільки чоловік збагачується, побувши на репетиції всього лиш чотири години... Видобуває акорд дві години такими колосальними затратами, перетворюючись у видовище явище-унікум...» (Матвієнко, 2003, с. 127–145).

Зі спогадів В. Короті-Ковальської, Анатолій Тимофійович звертав увагу артистів на те, що голос пов'язаний із душею людини, як слово та мелодія утворюють два крила пісні. Хороша дикція, чітка артикуляція голосних і саме в одній позиції, чистота як основа хорового співу є основою для передачі правдивого змісту художнього твору – такі його думки запам'яталися нам, хористам. І сама репетиція була «ритуалом очищення людської душі», адже співак повинен зосередити себе на досконалому співі. Про найбільше багатство, яке має людина у житті, про пісню він говорив під час проведення ним численних репетицій. Робота над піснею – це не нудне зазубрювання чи механічне наслідування, а захопливий процес, у якому є творчий елемент, що потребує наполегливої технічної і душевної роботи. У 1969 році хор вперше заспівав колядки та щедрівки на сцені. «Павочка ходить, пир'ячко губить», «Добрий вечір тобі, пане господарю». У всіх колядках замість «Син Божий народився» співалося «рік новий народився». Відносно колядки «Ой новина в нас, новина породила Діва Сина» керівництво хору звернулося до поета Миколи Сома дещо змінити текст. Замість слів «породила благодати непорочна Діва-Мати Марія» ми співали «Ой новина в нас, новина породила Мати Сина, породила благодати, стала сонцем називати синочка». Цю колядку у складі хору В. Коротя-Ковальська разом з Н. Матвієнко та М. Миколайчук як тріо «Золоті ключі» заспівували на концертних виступах.

Коли диригував великий маестро – зал завмирав у глибокій тиші, а ми, хористи під

магією його рук ставали слухняним музичним інструментом. Він завжди говорив нам, що по справжньому освіченою у Греції вважалася людина, яка співала в хорі, вимагав відобразити душевний стан і духовну велич музичного твору, трактування, як прояв інтелекту, який працює на красу голосу. Часто повторював слова О. Мишуги: співати – як розмовляти; вимагав «живого слова», тобто чітку і професійну артикуляцію та вимову, формування голосних і приголосних, бо погана дикція руйнує твір. При співі відчувайте політ птаха – говорив він. Вимагав передавати внутрішній стан кожного з нас, своє бачення твору, використовуючи елементи форшлагу, фразування тексту, щоб звучало слово, а не склади. Особливу увагу приділяв акапельному виконанню та мелізматичі як глибинного коріння української народної пісні. «Народ наш мудрий, і такі ж його пісні. Багато з них мають вражаючу драматургію, глибоке філософське звучання. Це – не лише художня цінність, а й історія наша. Без розуміння і справжньої поваги до цього феномену наші патріотичні гасла нагадуватимуть бурю в шклянці» (Мельниченко, 2023, с. 87). У пісні захована велика могутня сила нашої духовності – завжди підкреслював Маестро.

Це була справжня Академія народного співу, хореографії, оркестрової музики. А. Авдієвський залишив нам понад 40 оригінальних творів та обробок народних пісень. «Місяць ясенський», «Привітальна хороводна», «Думи мої», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Павочка ходить», «Колискова» (солісти у різні часи Н. Матвієнко, Р. Лоцман). Неперевершене виконання думи «Поєми про Байду» Г. Хоткевича, хоровий концерт М. Лисенка «Камо поїду од Лиця Твого, Господи», уривки з опери М. Лисенка «Утоплена», твори Б. Лятошинського «За байраком байрак», «Хустина» Л. Ревуцького, хоровий концерт В. Зубицького «Гори мої, гори», не кажучи вже виконання церковної музики та «Реквієм» Моцарта. Було створено 500 унікальних програм з українських народних пісень, багатоманітний фольклорний репертуар, що налічує понад 1000 творів. Ним були створені 51 обробка українських народних пісень та пісень на слова відомих поетів України – 17 музичних обробок духовних творів, безліч обробок пісень народів світу, які гаряче сприймалися за кордоном. Гармонізував

такі пісні: «Ой, журавко (записав на Житомирщині), «Павочка ходить», «Добрий вечір тобі, пане господарю», «У Києві – граді», «Чи дома, дома хазяїн вдома» за обробкою К. Стеценка, «Вербовая дощечка», «Цвіте терен», «Думи мої, думи» на слова Т. Шевченка; «Реве та стогне Дніпр широкий», мелодію Д. Крижанівського; «Заповіт» на слова Т. Шевченка та інші. Такі акапельні шедеври, як «Щедрик», «Діду мій, дударіку» в обробці М. Леонтовича; «Чуєш, брате мій» братів Лепких, твори Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, М. Лисенка та інших композиторів, вражали глядачів динамічними моментами до глибини серця. Багато мистецьких творів видатного хормейстера представлено в збірнику «Співає український народний хор імені Г. Верьовки» (Авдієвський, 2005).

Новотвори у виконанні хору під керівництвом А. Авдієвського ставали революційними явищами в українському хоровому мистецтві. Варто згадати ораторію, присвячену чорнобильській трагедії на поезії П. Мовчана «Чорна елегія для хору та оркестру» (1991), «Панахиду за померлими з голоду» для солістів, двох мішаних хорів, читця та симфонічного оркестру на поезію Д. Павличка (1993) та інші. Про новаторський талант диригента свідчать відгуки в пресі та схвальні статті музичних критиків: «Під орудою Анатолія Авдієвського хор блискуче впорався з цими складними творами в технічному і психологічному плані, успішно подолав фактурні труднощі – двадцятиголосся в полярних тиситурах, секундові кластерні співзвуччя, а також темпоритмічні сплетіння різних манер співу – барвистої, соковитої, народної та прикритої академічної» (Савчук, 2023).

Маестро шукав тембральне звучання твору, якесь нове забарвлення, виконавську інтонацію. Він був майстром обробок чеських, польських, іспанських, бразильських, корейських пісень, які хор співав під час гастролей у відповідних країнах. Варто відзначити, що ці пісні бурхливо сприймалися слухачами. Численні успішні гастролі в Україні та світу піднесли престиж української хорової школи. Анатолій Тимофійович згадував, що коли хор імені Верьовки виходив на сцену, звучали перші слова української пісні, тоді вже говорила нація про те, що вона існує. Колектив під керівництвом А. Авдієвського створив, за словами Ю. Станішевського, «десятки концертних програм і зачарував слу-

хачів понад п'ятдесяти країн світу, а сувору зарубіжна критика назвала його «мистецьким дивом» і «чарівним сном». Та для нас це не сон – це реальність, це слава і гордість нації, що потребує постійної підтримки та доброзичливої уваги» (Мельниченко, 2023).

Де б не працював, А. Авдієвський, скрізь відбувалися кардинальні зміни і в манері співу, і в репертуарі, поєднуючи у творчості повагу до традицій, новаторську роботу над новими творами, наполегливу роботу над професіоналізмом колективу. Організаторські здібності, яскравий артистизм диригента, що бачить істинно художню глибину твору – це Анатолій Авдієвський. Вихованець Одеської консерваторії, учень знаменитого диригента К. Пігрова, базуючись на його наукових і практичних засадах, дуже часто згадував свого Учителя, будучи керівником Черкаського народного хору, Житомирського «Льонка», хору імені Григорія Верьовки та в Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова на посаді директора Інституту мистецтв.

Ще одна грань таланту митця – наукова та педагогічна діяльність. Маєстро переймався проблемами виховання молодого покоління і духовності майбутніх учителів музики. Він казав: «Все робить із любов'ю! Керуватися одним розумом – це відірватись від душі, любов є поєднанням інтелекту й душевної чистоти. У пісні захована велика могутня сила нашої духовності, наш Всесвіт». Анатолій Авдієвський підкреслював, що мистецтво очищує людську душу, тому потрібно виховувати таких людей, які відстоюватимуть справжнє мистецтво – народне і світове, і що ми маємо поради від спілкування з цими прекрасними творами, що поціновані не тільки нашим народом, а й усім світом. При УДУ імені Михайла Драгоманова досі впроваджуються розробки наукової школи А. Авдієвського, основою якої є морально-естетичне виховання молоді засобами пісенно-хорового мистецтва. Пів свого життя Анатолій Тимофійович працював викладачем та завідувачем кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв НПУ імені М. Драгоманова, готуючи «до творчої роботи у навчальних закладах різних рівнів освіти, мистецьких установах та організаціях, художніх колективах України сотні кваліфікаційних музично-педаго-

гічних працівників» (Андрущенко, 2009, с. 8).

Будучи керівником факультету мистецтв, проректором університету імені Михайла Драгоманова А. Авдієвський ставив у центр фахової підготовки та духовного виховання молоді традиційну народну музику, українську пісню (Авдієвський, 1998). Тож не випадково упродовж десятиліть знаменитий хор імені Г. Верьовки, художнім керівником і генеральним директором якого був Анатолій Тимофійович, є базою музично-педагогічної практики студентів факультету мистецтв. Студентський хор «Червона калина» дотримується традицій народно-академічного хорового співу на основі вивчення класичного та фольклорного музичного репертуару хору імені Г. Верьовки.

Новаторською є також диригентсько-композиторська діяльність А. Авдієвського, яка стала продовженням славних традицій К. Пігрова та спрямована на утвердження найважливіших компонентів хорової звучності, таких, як: інтонація-стрії, ансамбль, метро-ритм, дикція-артикуляцію та нюансування, інтонаційна чистота. Авторські обробки А. Авдієвського народних пісень («Ой дощ іде», «Як була я маленька», «Вербовая дощечка» та багато інших) досі є еталонним навчальним матеріалом для диригентської практики майбутніх учителів мистецтва.

Творчість А. Авдієвського відзначається запровадженням нових технологій та методик викладання, проведенні майстер – класів з хорового диригування, активізації профорієнтаційних заходів в межах факультетів мистецтв різних ЗВО України. Проведення концертів, залучення студентів до самостійної виконавської діяльності, участі в конкурсах, олімпіадах та мистецьких заходах – основа концепції наукової школи А. Авдієвського, де народна пісня розглядається як важливий засіб формування естетичного та етнічного світогляду майбутніх педагогів. Народні традиції та український багатожанровий фольклор стали основою для написання авторських навчальних програм з музики для учнів 1–4 та 5–8 класів загальноосвітніх закладів України (Авдієвський, 1998, с. 68). А. Авдієвський був переконаний у важливості виховання дітей на матеріалі пісенного фольклору і завжди про це говорив. Цінним для дослідження його творчості є документальний фільм «На кому світ тримається», створений

режисером В. Василенком в 2002 році та презентований на державному телебаченні Укртелекомом, оскільки дозволяє нам почути думки маестро, які актуальні досі: «Традиційна наша культура – її купити неможливо. Вона з душ переливається в душі нового покоління й передається іншим... Держава повинна допомагати нашій культурі... виховувати наше підрастаюче покоління, бо це наше майбутнє...» (Василенко, 2002).

Висновки. Оглядаючи творчий багаторічний шлях Анатолія Авдієвського на чолі народного хору імені Григорія Верьовки, хочеться особливо відзначити, що оту всесвітню славу

української пісні не тільки зберіг, а й багатократно примножив. Продовжив і феноменально вдосконалив традиції своїх попередників та, за висловлюванням Г. Савчук, «відкрив нову епоху народного хорового співу, поєднавши фольклорні традиції з сучасним виконавством і класичною професійною майстерністю, підвищивши авторитет народного співу» (Савчук, 2023). Життя і творчість А. Авдієвського ще довго будуть вивчати теперішні дослідники, всі, хто цікавиться українським мелосом та українською піснею. Він став своєрідним прикладом для багатьох диригентів народних колективів України та педагогів мистецьких дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авдієвський А. Т., Болгарський А. Г., Гадалова І. М. Проект програм з музики для середньої загальноосвітньої школи та позакласної роботи. 5–8 класи. К., 1998. 78с.
2. Авдієвський А. Т. Формувати особистість на ґрунті національно-культурного відродження // Українські діячі про музичне виховання школярів та проблеми методики його викладання. Збірник статей. К., 1998. С. 22–24.
3. Драгомирецька О. Принципи індивідуального композиторського стилю Анатолія Авдієвського в контексті проблематики творчості «музикантів-практиків» / Олена Драгомирецька // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. В. 28–29. Ч. І. Івано-Франківськ, 2014. С. 215–221.
4. Корнійчук В.П. Маестро Анатолій Авдієвський. Портрет хору з мозаїки: художньо-документальна повість / Володимир Корнійчук. К.: Криниця, 2012. 496с.: іл., портр.
5. Короткий тлумачний словник української мови. Довідкове видання. /За ред. Д. Г. Гринишина та ін./ К. : Вид. центр «Просвіта». 2010. 599 с.
6. Матвієнко Н.М. Ой виорю нивку широкою / Передмова Р. Дідули. Відповід. ред. І. Пошивайло / Н.М. Матвієнко. К. : УЦНК «Музей Івана Гончара», 2003. 576 с.
7. Мистецько-освітні обрії творчості Анатолія Авдієвського : навчально-методичний посібник. Нотна хрестоматія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. 185 с.
8. Наукові школи НПУ імені М. Драгоманова / Укл.: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко; за заг. ред. В. П. Андрущенка. 2-е вид.; доп. і перероб. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 313 с.
9. Співає Український народний хор імені Г.Верьовки./Автор-упорядник А.Т.Авдієвський, упор. М.І. Пилипчак. К.: «Музична Україна», 2005. 280 с.
10. Савчук Г. Пам'яті видатного митця, хормейстера, новатора Анатолія Авдієвського (до 90-річчя від дня народження). <https://mus.art.co.ua/pam-iati-vydatnoho-myttisia-khormeystera-novatora-anatoliia-avdiievskoho-do-90-richchia-vid-dnia-narodzhenia/>
11. Мельниченко І. Непереспівана мелодія душі. К., 2023. с. 280.
12. Д/ф.«На кому світ тримається» (реж. В. Василенко, «Укртелеком, 2002) <https://www.youtube.com/watch?v=KYPTnzV-Ac0>

REFERENCES:

1. Avdiievskiy, A.T., Bolharskiy, A.H., Nadalova, I.M. (1998). Proekt prohram z muzyky dlia serednoi zahalnoosvitnoi shkoly ta pozaklasnoi roboty. 5–8 klasy [Project of music programs for secondary comprehensive school and extracurricular work. 5-8 forms]. Kyiv. 78 [in Ukrainian].
2. Avdiievskiy, A.T. (1998). Formuvaty osobystist na grunti natsionalno-kulturnoho vidrozhennia // Ukrainski diiachy pro muzychne vykhovannia shkolariv ta problemy metodyky yoho vykladannia [Forming a personality on the basis of national and cultural revival // Ukrainian figures about the musical education of schoolchildren and the problems of its teaching methodology]. Collection of articles. Kyiv. 22–24 [in Ukrainian].
3. Drahomyretska, O. (2014). Pryntsypy indyvidualnoho kompozytorskoho styliu Anatoliia Avdiievskoho v konteksti problematyky tvorchosti «muzykantiv-praktykiv» [The principles of Anatoliy Avdiievsky's individual compositional style in the context of the problems of creativity of "practicing musicians"]. Visnyk of Prykarpatskyi University, Art history, 28–29, part I. Ivano-Frankivsk. 215–221 [in Ukrainian].

4. Korniiichuk, V.P. (2012) Maestro Anatolii Avdiievskiyi. Portret khoru z mozaiky: khudozhno-dokumentalna povist [Maestro Anatolii Avdievskiyi. Portrait of a choir from a mosaic: an artistic and documentary story]. Kyiv: Krynytsia. 496 [in Ukrainian].
5. Hrynyshyn, D.G. and others (Eds.). (2010). Korotkyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy. Dovidkove vydannia [A short explanatory dictionary of the Ukrainian language. Reference edition]. Kyiv: "Prosvita". 599 [in Ukrainian].
6. Matviienko, N.M. (2003). Oi vyoriu nyvku shyrokuiu [Oh, I'm going to make a wide swath]. R. Didula, I. Poshyvailo (Ed.). Kyiv: UCNK "Ivan Honchar's Museum". 576 [in Ukrainian].
7. Mystetsko-osvitni obrii tvorchosti Anatoliia Avdiievskoho: navchalno-metodychnyi posibnyk. Notna khrestomatiia [Artistic and educational horizons of Anatoly Avdievskiy's work: educational and methodological guide. Sheet music anthology]. (2017). Kyiv: NPU named after M.P.Drahomanov. 185 [in Ukrainian]
8. H. I. Volynka, O. S. Padalka, L. L. Makarenko; V. P. Andrushchenko (Ed.). (2009). Naukovi shkoly NPU imeni M. Drahomanova [Scientific schools of the NPU named after M. Drahomanov]. (2nd ed.). Kyiv: NPU named after M.P.Drahomanov. 313 [in Ukrainian]
9. A.T. Avdiievskiyi, M.I. Pylypchak (Ed.). (2005). Spivaie Ukrainskiyi narodnyi khor imeni H.Verovky [The Ukrainian People's Choir named after H. Verovka sings]. Kyiv: Muzychna Ukraina. 280 [in Ukrainian]
10. Savchuk, H. Pamiati vydatnoho myttsia, khormeistera, novatora Anatoliia Avdiievskoho (do 90-richchia vid dnia narodzhennia) [In memory of the outstanding artist, choirmaster, innovator Anatoly Avdievskiyi (on his 90th birthday)]. <https://mus.art.co.ua/pam-iati-vydatnoho-myttsia-khormeystera-novatora-anatoliia-avdiievskoho-do-90-richchia-vid-dnia-narodzhennia/>
11. Melnychenko, I. (2023) Neperespivana melodiya dushi [Never ending melody of soul]. 280 s.
12. D/f. «Na komu svit trymaietsia» ["On whom the world rests"] (rezh. V. Vasylenko, «Ukrtelekom, 2002) <https://www.youtube.com/watch?v=KYPTnzV-Ac0>